

Να δημοσιευθεί η έρευνα της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας για τις επαναπροωθήσεις σε συμμόρφωση με την αρχή της διαφάνειας

Αθήνα 7 Απριλίου 2022: Με δελτίο τύπου της στις 29 Μαρτίου, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) ανακοίνωσε την ολοκλήρωση 3μηνιας έρευνας που διεξήγαγε ως προς τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην ελληνική επικράτεια και τα διαλαμβανόμενα σε διεθνή δημοσιογραφική έρευνα περί άτυπων αναγκαστικών επιστροφών (επαναπροωθήσεων).¹

Υπενθυμίζεται πως η έρευνα της ΕΑΔ ξεκίνησε με αίτημα του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου, μετά τη δημοσίευση 8μηνιας δημοσιογραφικής έρευνας της ομάδας [Lighthouse Reports](#) και 9 ακόμη ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης, η οποία έκανε λόγο για ένα «σύστημα» παράνομων επαναπροωθήσεων στην Ελλάδα και την Κροατία και για την άμεση εμπλοκή σε αυτό ειδικών μονάδων των υπηρεσιών ασφάλειας, επιφορτισμένων να «κυνηγούν αιτούντες άσυλο από την ΕΕ».²

Υπενθυμίζεται, επίσης, πως το ζήτημα των επαναπροωθήσεων στην Ελλάδα έχει προκαλέσει επανειλημμένως τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία τον Σεπτέμβριο του 2021 έθεσε βέτο στην αποδέσμευση εκτάκτων κονδυλίων ύψους € 15,83 εκατομμυρίων προς την Ελλάδα, θέτοντας ως προϋπόθεση την ίδρυση ενός ανεξάρτητου μηχανισμού διερεύνησης των καταγγελιών για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της χώρας.³ Προσφάτως, δε, η Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Ευρωκοινοβουλίου (CONT) αποφάσισε με αυξημένη πλειοψηφία την αναβολή της απόφασης εκκαθάρισης των λογαριασμών του 2020 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex). Μεταξύ των επικαλούμενων λόγων για αυτή την απόφαση της CONT ήταν η αποτυχία του Οργανισμού να δημιουργήσει έναν μηχανισμό αναφοράς σοβαρών περιστατικών, αλλά και το ότι η Διοίκηση του Οργανισμού γνώριζε και σκοπίμως απέφυγε να αναφέρει τις παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και δη στην Ελλάδα, σύμφωνα και με σύνοψη έκθεσης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία παρουσιάσθηκε ενώπιον και της CONT στις 28 Φεβρουαρίου.⁴

Σε αυτό το πλαίσιο, προβληματισμό γεννά η επιλογή της ΕΑΔ να ανακοινώσει τα πορίσματα της έρευνάς της μέσω ενός δελτίου τύπου, αφήνοντας έτσι σωρεία αναπάντητων ερωτημάτων, όπως το αν και σε τι βαθμό έλαβε υπόψη τις 540 περιπτώσεις παράνομων επαναπροωθήσεων που έχει καταγράψει η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα,⁵ το εύρος των δρώντων στους οποίους απευθύνθηκε για τους σκοπούς της έρευνας, όπως και την ευρύτερη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προς επίρρωση των πορισμάτων. Απεναντίας, εντύπωση προκαλεί ότι η ΕΑΔ διεξήγαγε μέρος της έρευνας «με τη συνδρομή της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών (ΔΕΕ)», δηλαδή με Κεντρική Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας, στελέχη της οποίας, όπως και του Λιμενικού, αποτελούν τους φερόμενους ως δράστες των παράνομων επαναπροωθήσεων στα σύνορα και στο ελληνικό έδαφος. Σημειωτέον, δε, ότι δεκάδες υποθέσεις παράνομων επαναπροωθήσεων κατά της Ελλάδας εκκρεμούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ.⁶

Κατά συνέπεια η ΕΑΔ απέτυχε να παρέχει απαραίτητες πληροφορίες που ενδεχομένως να μπορούσαν να παρέχουν μια απάντηση επί του θέματος των επαναπροωθήσεων στην Ελλάδα, ως απαιτείται στις ανεξάρτητες αρχές. Επισημαίνεται, δε, πως η ΕΑΔ δεν είναι συνταγματικώς κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή,⁷ δεν πληροί τα δέκα σημεία/συστάσεις οργανισμών του ΟΗΕ και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ENNHRI) για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού παρακολούθησης θεμελιωδών

δικαιωμάτων στα σύνορα στην Ελλάδα,⁸ ενώ όπως επισημαίνεται και σε πρόσφατη μελέτη,⁹ δεν διαθέτει την απαραίτητη ειδικευση σε θέματα συνόρων.

Σε κάθε περίπτωση, καίτοι η συγκεκριμένη Αρχή δεν πληροί τις προϋποθέσεις για έναν ανεξάρτητο έλεγχο των καταγγελιών σχετικά με τις επαναπροωθήσεις, αιτούμαστε τη δημοσίευση της εν λόγω έκθεσης έρευνας στο σύνολο της, προκειμένου να μπορεί να αξιολογηθεί η μεθοδολογία και τα αντίστοιχα πορίσματα αυτής, να διασφαλιστεί η λογοδοσία των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού στις αρχές.¹⁰

Οι Υπογράφουσες Οργανώσεις

Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ)
Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ)
Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών
Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων
Ίριδα Κέντρο Γυναικών
Κέντρο Διοτίμα
Μέλισσα - Δίκτυο Μεταναστριών στην Ελλάδα
Συμβίωση-Σχολή Πολιτικών Σπουδών στην Ελλάδα, Δίκτυο Συμβουλίου της Ευρώπης
Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)
Action for Women
Changemakers Lab
ECHO100PLUS
Europe Must Act
Fenix Humanitarian Legal Aid
HIAS Ελλάδα
HumanRights360
Human Rights Legal Project
I HAVE RIGHTS (IHR)
International Rescue Committee Hellas (IRC)
Legal Centre Lesbos
Mobile Info Team
Refugee Legal Support (RLS)
Still I Rise
The HOME Project

¹ ΕΑΔ, «Ολοκλήρωση έρευνας ως προς τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην ελληνική επικράτεια και τα διαλαμβανόμενα σε δημοσίευμα περί άτυπων αναγκαστικών επιστροφών (επαναπροωθήσεων)», 29 Μαρτίου 2022: <https://bit.ly/3J2vv62>.

² DW, Ο σκιάδης στρατός κατά των προσφύγων σε Ελλάδα και Κροατία, 6 Οκτωβρίου 2021, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://bit.ly/3K2yiNR>.

³ Μεταξύ άλλων Euractiv, “Commission asks Greece for transparency on pushbacks to release migration funds”, 13 Σεπτεμβρίου 2021, διαθέσιμο (αγγλικά): <https://bit.ly/3KaCmvv>.

⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, “MEPs withhold discharge of EU border control agency Frontex’ accounts”, 31 Μαρτίου 2022: <https://bit.ly/3J8ZdGD> και “EP committee asks for part of Frontex budget to be frozen”, 27 Σεπτεμβρίου 2021: <https://bit.ly/38uSgTE>; Marquardt, Question for written answer E-000861/2022 to the Commission, <https://bit.ly/3uTGLfv>; ΕφΣυν, «Κρύβουν το πόρισμα για Frontex», 2 Απριλίου 2022: <https://bit.ly/3j9J7C6>; Der Spiegel, “Pressure Growing on Frontex Chief from Pushbacks Investigation”, 21 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο (αγγλικά): <https://bit.ly/37jdGT7>.

⁵ UNCHR, "News Comment: UNHCR warns of increasing violence and human rights violations at European borders", 21 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://bit.ly/38kNGHy>.

⁶ ECRE, 28 January 2022, Greece: Pushbacks by Sea to Go Before ECtHR, Access to Procedures Restricted on Land, Rule of Law Concerns in Asylum System Persist, Commission Challenges Legality of the Safe Third Country Concept, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://bit.ly/3uSWI6d>.

⁷ Βουλή των Ελλήνων, *Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας: Ακρόαση, από τα μέλη της Επιτροπής, του προταθέντος, από το Υπουργικό Συμβούλιο, για τη θέση Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, με διετή θητεία*, 6 Σεπτεμβρίου 2019: <https://bit.ly/3sHofbg>.

⁸ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) & Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ENNHRI), «Δέκα σημεία για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού παρακολούθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα στην Ελλάδα», 14 Σεπτεμβρίου 2021: <https://bit.ly/38BbtmR>.

⁹ Fotiadis, A. Mapping Potential Elements of an Independent Border Monitoring Mechanism in Greece, 5 Απριλίου 2022: <https://bit.ly/3x8M8dX>, σ.10.

¹⁰ Σύμφωνα και με σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ για τα στοιχεία μίας αποτελεσματικής έρευνας, "[t]here must be a sufficient element of public scrutiny of the investigation or its results to secure accountability in practice as well as in theory, maintain public confidence in the authorities' adherence to the rule of law and prevent any appearance of collusion in or tolerance of unlawful acts" [Anguelova v. Bulgaria, no. [38361/97](#), § 140, ECHR 2002-IV]